

Öğrenci Hemşirelerin Çocuk İstismarını ve İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarının Belirlenmesi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*

Determination of Student Nurses' Attitudes Towards Reporting Child Abuse and Neglect: A Comparative Study*

Abdullah SARMAN, Suat TUNCAY

ÖZ

Çocuk istismarı ve ihmal önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bu araştırmanın amacı öğrenci hemşirelerin çocuk istismarını ve ihmalini raporlamaya karşı tutumlarının belirlenmesidir. Kesitsel-tanımlayıcı modelde planlanan bu araştırma, Türkiye'nin doğusundaki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2022-2023 bahar döneminde eğitim gören 248 öğrenci hemşireyle yürütülmüştür. Herhangi bir örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma verileri tanıtıcı bilgi formu ve Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği ile Google Formlar uygulaması kullanılarak toplanmıştır. Veriler elektronik ortamda değerlendirilmiş olup, istatistiksel analizlerde IBM SPSS 23.0 ve bilimsel çalışmalara dahil edilen örneklemde elde edilen sonuçların tüm popülasyon için uygunluğunu kontrol etmek için de G*Power 3.1.9.7 paket programları kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalamasının $21,35 \pm 2,25$, %61,7'sinin kadın olduğu, %25,8'inin dördüncü sınıfta eğitim gördüğü ve %56,5'inin hemşirelik bölümünü isteyerek tercih ettiği belirlenmiştir. Cinsiyet ve sınıf değişkenleri ile hemşirelik bölümünün tercih edilme durumu açısından çocuk istismarı ve ihmalini raporlamaya karşı tutumun anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($p>0,05$). Katılımcıların %58,1'inin daha önce çocuk bakmadığı, en fazla bilinen istismar türlerinin %26,4 ile fiziksel ve duygusal istismar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %39,9'unun çocuk istismarı ve ihmalini belirlemede kendini yeterli görmediği, %67,7'sinin çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim almadığı, %30,2'sinin daha önce çocuk istismar/ihmal türlerinden biriyle karşılaştığı ve bunların %45,3'ünün daha önce çocuk istismar/ihmalini bildirmediği belirlenmiştir. Çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim alma durumunun raporlamaya negatif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmal hakkında kapsamlı bir eğitim almadığı, dolayısıyla istenen düzeyde bir farkındalığa sahip olmadığı bulunmuştur. Çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim alan öğrenci hemşirelerin raporlama konusunda daha olumlu tutumda olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda, hemşirelik müfredatlarında çocuk istismarı ve ihmal konularına daha kapsamlı bir şekilde yer verilmesinin ve öğrencilerin bu alandaki eksikliklerinin giderilerek farkındalık kazandırılmasının çocuk istismarı ve ihmal vakalarında raporlama oranlarını artıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Çocuk istismarı, Hemşire, Öğrenci

Sarman A., & Tuncay S., (2025). Öğrenci hemşirelerin çocuk istismarını ve ihmalini raporlamaya karşı tutumlarının belirlenmesi: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 15(1), 1-10. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1364372>

*Bu çalışma, 23-25 Nisan 2023 tarihlerinde düzenlenen 4. Uluslararası Multidisipliner Çocuk Çalışmaları Kongresi'nde sözel bildiri özeti olarak sunulmuştur.

*This study was presented as an oral abstract at the 4th International Multidisciplinary Child Studies Congress held on 23-25 April 2023.

Abdullah SARMAN (✉)

ORCID ID: 0000-0002-5081-4593

Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bingöl, Türkiye
Bingöl University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Health and Disease Nursing, Bingöl, Türkiye
abdullah.sarman@hotmail.com

Suat TUNCAY

ORCID ID: 0000-0001-5493-6507

Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bingöl, Türkiye
Bingöl University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Health and Disease Nursing, Bingöl, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 21.09.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 15.12.2024

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

Child abuse and neglect represent a critical public health issue. This study aimed to explore nursing students' attitudes towards reporting child abuse and neglect. Conducted as a cross-sectional descriptive study, it involved 248 nursing students enrolled in a university in eastern Turkey during the spring semester of the 2022–2023 academic year. The research targeted the entire student population without applying a sampling method. Data collection was facilitated through a demographic information form, the Scale for Determining the Attitudes of Healthcare Professionals towards Reporting Child Abuse/Neglect, and the Google Forms platform. Statistical analyses were performed electronically using IBM SPSS 23.0, while G*Power 3.1.9.7 software was employed to assess the generalizability of the sample findings. The participants had a mean age of 21.35 ± 2.25 years, with 61.7% identifying as female, 25.8% being fourth-year students, and 56.5% having voluntarily chosen to study nursing. Gender, academic year, and their choice of the nursing program did not significantly influence their attitudes towards reporting child abuse and neglect ($p > 0.05$). Notably, 58.1% of the participants reported no prior experience in caring for children. Among the identified abuse types, physical and emotional abuse were most frequently reported, each constituting 26.4%.

The study revealed that 39.9% of the students felt inadequately equipped to identify child abuse and neglect. Additionally, 67.7% had not received formal training on the subject, and 30.2% had previously encountered at least one instance of child abuse or neglect. Alarming, 45.3% had not reported these cases. Interestingly, the findings suggested a negative correlation between receiving training on child abuse and neglect and reporting behavior. The results highlight that nursing students lack sufficient education on child abuse and neglect, leading to limited awareness on the topic. Students who had received education on the subject exhibited more positive attitudes towards reporting. Incorporating comprehensive courses on child abuse and neglect into nursing curricula could address these deficiencies. Enhancing educational content and addressing knowledge gaps is expected to increase reporting rates and improve students' preparedness in handling cases of child abuse and neglect.

Keywords: Child, Child neglect, Nurse, Student

GİRİŞ

Çocuk istismarı ve ihmali çocuğun gelişimini, dolayısıyla aileleri ve toplumu olumsuz etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunudur (Akgül et al., 2021). Çocuk istismarı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde etkileyen fiziksel, duygusal veya cinsel istismara ve/veya ihmale yol açabilecek her türlü tutum ve davranışa maruz bırakılması”, çocuk ihmali ise “çocuğun ebeveyni veya bakımından sorumlu olanların çocuğun sağlık, bakım, giyim, barınma, eğitim vb. temel ihtiyaçlarını, duygusal gereksinimlerini karşılamaması ve çocuğu mahrum bırakmasıyla sonuçlanan bir durum” olarak ifade edilmektedir (World Health Organization, 2022).

Literatür incelendiğinde Amerika Birleşik Devletleri Çocuk Bürosu verilerine göre, çocukların %70,3'ünün hayatlarının bir döneminde istismar veya ihmale maruz kaldığı ve 2017-2019 yılları arasında bu mağdurların %71-76'sını çocuk ve ergenlerin oluşturduğu belirtilirken, çocuk istismarı ve ihmalinin her geçen gün artan bir sorun olduğu vurgulanmaktadır (U.S. Department of Health and Human Services Children's Bureau, 2019). İngiltere'de yürütülen bir araştırmada raporlanan çocuk istismarı vakalarının %17'sinin ensest, %8'inin aile dışından birinin neden olduğu istismar veya ölümcül saldırılarla ilgili olduğu belirlenmiştir (National Society for the Prevention of Cruelty to Children, 2021). Türkiye'de yayınlanan bir rapora göre çocuk istismarı sayısının 2014'te 74064 olduğu, bu sayının 2016'da %33 artarak 83552'ye yükseldiği bildirilmiştir (Türkkan et al., 2021). Horner (2013) bir toplumda yaşanacak çocuk istismarı ve ihmali vakalarının salgın niteliği taşıdığını, pediatrik sağlık hizmetlerinin başarısını etkileyebileceğini bildirmiştir (Horner & Hough, 2013).

Çocuk istismarı ve ihmali vakaları son yıllarda arttığından mağdurlara verilecek hizmetler ve mağdurlarla ilgilenen ekip daha fazla önem kazanmaktadır. Bu hizmetleri sunan ekibin en önemli üyelerinden biri de hemşirelerdir (Tweedlie & Vincent, 2019). Hemşirelerin, savunmasız grupta yer alan çocuk ve ergenlerin sağlığının korunmasında büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Hemşirelerin mesleki davranış kuralları incelendiğinde, bir çocuğun korunmaya ihtiyacı olup olmadığının tespit edilmesinde hemşirenin bilgi sahibi olması ve dikkatli davranması gerektiğinin öneminin vurgulandığı görülmektedir (Chambers et al., 2021; Elkin, 2023). Bununla birlikte hemşireler, savunmasız ailelerle çalışmayı, çocuk istismarı ve ihmali vakalarıyla karşılaştığında resmi kurumlarla etkileşim kurmayı öğrenmelidir (Tweedlie & Vincent, 2019). Geleneksel hemşirelik eğitimi müfredatlarında fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik istismar ve çocuk ihmali konuları yer almaktadır. Fiziksel değerlendirme bulguları çocuk istismarı ve ihmali vakalarında adli delil niteliği taşıdığından hemşirelerin bu olayların raporlaması gerektiği konusunda eğitilmesi gerekmektedir (Taylor & Harris, 2018).

Hemşirelerin çocuk bakımında en ön saflarda çalışan kişiler olması nedeniyle çocuk istismarı ve ihmalinin farkında olması oldukça önemlidir. Bununla birlikte, klinik becerilerin eksikliği, çocuk istismarı vakalarının geç bildirilmesine yol açabilir. Bu nedenle öğrenci hemşirelerin mevcut çocuk koruma yasaları hakkında bilgi sahibi olması, çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili vakalarla karşılaştığında ne tür bir prosedür uygulayacağını bilmesi gerekmektedir. Ayrıca hemşirelik eğitiminde çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili temel derslerin ve konuların yer alması hemşirelerin çocuk istismarı mağdurlarını zamanında tespit etmesini, ilgili yerlere bildirimde bulunmasını kolaylaştırarak verilecek hemşirelik bakımının kalitesini artıracaktır (Lee & Lee, 2022).

Çocuk istismarı ve ihmali vakaları her durumda bildirilmelidir. Ancak raporlamadaki yetersizliğin en önemli nedeni eğitim eksikliği ve bilgisizliktir (Sharrock et al., 2021). Bu nedenle vakaların birçoğu genellikle gizli kalmaktadır. Sağlık çalışanlarının suç emaresi gördüğü vakaları zaman kaybetmeksizin bildirmesi gerekmektedir (Karadag, 2021). Bilgisizlik nedeniyle raporlanmayan vakaların olduğunun belirlenmesi, çocuk istismarı ve ihmali kavramının sağlık profesyonelleri tarafından daha detaylı şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir (Turan & Söyünmez, 2022).

Çocuk istismarı ve ihmali, öğrenci hemşirelerin mesleki yaşamlarında karşılaşılabileceği önemli bir durumdur. Bu nedenle, öğrenci hemşirelerin bu tür vakalara müdahale ederken doğru bilgiye sahip olması, farkındalık geliştirmesi ve raporlama süreçlerine etkin bir şekilde katılması büyük öneme sahiptir. Bu gerçekten hareketle yürütülen çalışmamızda öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaliyle ilişkin tutumları belirlenmeye; bilgi düzeyleri, farkındalıkları ve raporlama eğilimleri kapsamlı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Böylece çocuk istismarı ve ihmali vakalarında geleceğin sağlık profesyonelleri olan öğrenci hemşirelerin bilinçlenmesini sağlayacak eğitim süreçlerinin oluşturulması, çocuk istismarı ve ihmaliyle mücadelede etkili stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma kesitsel-tanımlayıcı modelde yürütülmüştür.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, Türkiye'nin doğusundaki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü bahar döneminde çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı ilgili bölümün eğitim-öğretim müfredatı gereği klinik uygulama yapmaktadır. İlgili üniversitede hemşirelik bölümü öğrencilerine üçüncü sınıfa kadar çocuk istismarı ve ihmali konusunda herhangi bir eğitim verilmemektedir. Bu tür konular üçüncü sınıfta bahar döneminde yer alan "Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği" dersi kapsamında ele alınmaktadır. "Ülkemizde Çocuk Sağlığı Sorunları" başlığı altında ilk haftalardan itibaren çocuk istismarı ve ihmali belirtileri ile hemşirelik yaklaşımları detaylı olarak işlenmektedir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2022-2023 bahar döneminde Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 390 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçimine gidilmeksizin evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş, ancak araştırmaya 248 öğrenci katılmıştır. Bilimsel araştırmalarda, elde edilen bulguların tüm popülasyonu temsil edebilirliğini değerlendirmek önemlidir ve bu değerlendirme güç analizi yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Güç analizi, çalışmalarda güç seviyesinin yetersiz kalması durumunda yanlış yorumlamaların önüne geçilmesini sağlar.

Güç analizi hem veri toplama sürecinden önce hem de veriler toplandıktan sonra uygulanabilir (Kahraman Kılbaş & Cevahir,

2003). Araştırma öncesinde yapılan güç analizi, gerekli örneklem büyüklüğünü tahmin etmek için kullanılırken, sonrasında yapılan güç analizi ise çalışmanın gerçek istatistiksel gücünü hesaplamaya olanak tanır (Kahraman Kılbaş & Cevahir, 2003; Murphy & Myers, 2004; Faul et al., 2007; Faul et al., 2009).

Bu çalışmada, veri toplama sürecinin ardından G*Power 3.1.9.7 yazılımı kullanılarak güç analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler %95 güven aralığında ($\alpha=0,05$) ve %80 test gücünde ($\beta=0,20$) yapılmış, sonuç olarak araştırmanın istatistiksel gücünün yüksek olduğu saptanmıştır.

Dahil Edilme Kriterleri

Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve klinik uygulamaya katılan tüm öğrenci hemşireler dahil edilmiştir.

Dışlanma Kriterleri

İlgili eğitim-öğretim döneminde ders kaydı yapmayan öğrenciler dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler tanıtıcı bilgi formu, Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Bradbury-Jones & Broadhurst, 2015; Lee & Lee, 2022) hazırlanan bu form öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet vb.) ile ilgili 20 sorudan oluşmaktadır.

Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği

Ölçeğin orijinal hâli toplamda yirmi bir madde içeren Teachers' Reporting Attitude Scale for Child Sexual Abuse Ölçeği'nden uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin uyarlama çalışması Singh vd. (2017) tarafından yapılmıştır (Singh et al., 2017). Ölçeğin uyarlanmasında sağlık alanıyla ilgili ifadelerin kullanıldığı, bazı kavramların değiştirilerek "çocuk istismarı/ihmal" şeklinde kullanıldığı belirtilmiştir. Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği şeklinde yeniden düzenlenen ölçeğin orijinal ölçekte olduğu gibi toplamda yirmi bir soru içerdiği ve Cronbach alfa değerinin orijinal çalışmada 0,89 olduğu bildirilmiştir. Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeğindeki ifadeler 5'li Likert şeklinde puanlanmaktadır. Bu ifadeler sırasıyla "kesinlikle katılıyorum" (5), "kesinlikle katılmıyorum" (1) şeklindedir. Ölçek her ne kadar sağlık çalışanlarının çocuk istismarını/ihmalini raporlamaya karşı tutumlarını belirlemek için kullanılsa da öğrenci hemşirelerde geçerlik ve güvenilirliği Turan ve Erdoğan (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95'tir. Alınan puanlar ne kadar yüksekse bildirim engelleyebilecek endişelerin daha düşük olduğunu ve istismar/ihmalin zorunlu olarak bildirilmesinin sorumluluklarına daha yüksek bağlılığın olduğunu göstermektedir. Öğrenci hemşirelerle gerçekleştirilen çalışmada Cronbach alfa değerinin 0,83, test-tekrar test güvenilirlik korelasyon değerinin 0,90 olduğu ve ölçeğin öğrenci

hemşirelerin çocuk istismarını raporlamaya karşı tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir (Turan & Erdoğan, 2019). Ölçeğin bu araştırmada kullanımı için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapan yazarlardan e-posta yoluyla izin alınmıştır. Bizim araştırmamızda ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanmasında çevrimiçi Google Formlar uygulaması kullanılmıştır. Çoklu yanıtların önüne geçmek ve veri bütünlüğünü korumak amacıyla, anket formu her katılımcının yalnızca bir kez doldurmasına izin verecek şekilde yapılandırılmıştır. Anket linki, gerekli izinler alındıktan sonra ilgili eğitim-öğretim döneminde ders kaydını kesinleştirmeyen 10 öğrenci dışında ders kaydı yaparak aktif şekilde derslere devam eden tüm öğrenci hemşirelerle e-posta adresleri veya WhatsApp üzerinden paylaşılmıştır. Veri toplama süresince öğrenci hemşirelerden herhangi bir kişisel veri talep edilmemiş, araştırmaya katılmaya gönüllü olan her katılımcıdan bilgilendirilmiş onam formunu okuyup onaylamaları istenmiştir. Öğrenci hemşirelerin formu online olarak doldurmasının ardından, yanıtlar yalnızca formu hazırlayan araştırmacının şifre korumalı bilgisayarındaki Google hesabı üzerinden erişilebilir hâle getirilmiştir. Ayrıca, verilerin bir kopyası güvenli bir şekilde bu bilgisayarda saklanmıştır. Tüm sorular yanıt vermenin zorunlu olacağı şekilde oluşturulduğundan veri kaybı yaşanmamıştır.

Verilerin Analizi

Doldurulan veri toplama formları, iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kontrol edilmiştir. İstatistiksel analizler için IBM SPSS 23.0 ve G*Power 3.1.9.7 yazılımlarından yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Araştırmada değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek amacıyla basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri incelenmiştir. Literatürde, basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1.5 ile -1.5 veya +2.0 ile -2.0 aralığında olmasının normal dağılım göstergesi olarak kabul edildiği belirtilmektedir. (George & Mallery, 2019; Tabachnick & Fidell, 2019). Gruplar arası karşılaştırma yapılırken bağımsız örneklem için t testi, Mann-Whitney U testi, ANOVA testi ve Kruskal-Wallis-H testi kullanılmış, öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili bilgi düzeyi ile çocuk istismarını ve ihmali raporlamaya karşı tutumları arasındaki ilişki Spearman korelasyon analiziyle incelenmiştir. Post-hoc analiz için Games-Howell testinden yararlanılmış ve verilerin istatistiksel anlamlılık durumu $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan (08.02.2023-E.96758) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan (24.02.2023-E.98774) kurum izni alınmıştır. Çalışmanın tüm aşamaları Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun biçimde yürütülmüştür. Veri toplama formuna araştırmanın amacını anlatan bir bilgi formu eklenmiş, araştırmaya katılımın ders notlarını etkilemeyeceği ve gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilmiş; öğrencilerin veri toplama aşamasının herhangi bir noktasında çalışmadan ayrılacakları ifade edilmiş ve tüm katılımcılardan onam alınmıştır.

Sınırlılıklar ve Güçlü Yanlar

Bu çalışmanın sınırlılıkları yalnızca bir üniversitenin öğrenci hemşireleriyle yürütülmesi, herhangi bir örnekleme yönteminin kullanılmaması ve katılımcıların çoğunun kadın olmasıdır. Bu faktörler bulguların genellenebilirliğini zorlaştırmaktadır. Ayrıca araştırmacılar, katılımcıların geçmişleri, inançları ve kültürel değerleri hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir. Ölçüm aracı olarak öz-bildirim anketlerinin kullanılması nedeniyle öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaliyle yönelik gerçek yanıt verme becerileri nesnel olarak değerlendirilememiştir. Bu sınırlılıklara rağmen çalışmamızda öğrenci hemşirelerin çocuk istismarını ve ihmali raporlamaya karşı tutumları değerlendirilerek literatüre katkı sağlanmıştır. Bulgularımız hemşirelik müfredatlarının çocuk istismarı ve ihmali maruz kalan çocukları belirleme ve bu tür vakaları ilgili kurumlara raporlamanın önemi konusunda değiştirilmesinin faydalı olabileceğini göstermektedir.

BULGULAR

Bu araştırmaya katılan 248 öğrencinin yaş ortalamasının (yıl) $21,35 \pm 2,25$ (Min=18, Max=32), %61,7'sinin kadın, %25,8'inin dördüncü sınıfta eğitim gördüğü, %78,6'sının ekonomik durumunu kötü olarak belirttiği, %22,2'sinin üç kız, %34,7'sinin bir kardeşi olduğu ve %56,5'inin hemşirelik bölümünü isteyerek tercih ettiği bulunmuştur. Katılımcıların %58,1'inin daha önce çocuk bakmadığı, en fazla bilinen istismar türlerinin %26,4 ile fiziksel ve duygusal istismar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %39,9'unun çocuk istismarı ve ihmali belirlemede kendini yeterli görmediği, %67,7'sinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almadığı ($p=0,002$), %30,2'sinin daha önce çocuk istismar/ihmal türlerinden biriyle karşılaştığı ve bunların %45,3'ünün daha önce çocuk istismar/ihmalini raporlamadığı ($p=0,010$) belirlenmiştir (Tablo 1).

Çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu ($r=0,130$; $p < 0,05$) ile daha önce çocuk istismar/ihmalini bildirmiş olmanın ($r=0,181$; $p < 0,01$) raporlamaya ilişkisi olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Öğrencilerin ölçek toplam ve alt boyutlarından aldığı puanların orta seviyede olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 1: Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeğinden Aldığı Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=248)

Değişkenler	n	%	SÇİRYTÖ $\bar{X} \pm SS$	Test	p
Cinsiyet					
Kadın	153	61,7	55,66±5,18	t=0,062	0,950 ^a
Erkek	95	38,3	55,70±5,28		
Sınıf					
Birinci sınıf	61	24,6	55,09±5,73	F=0,075	0,973 ^b
İkinci sınıf	62	25,0	55,25±4,12		
Üçüncü sınıf	61	24,6	55,44±5,48		
Dördüncü sınıf	64	25,8	55,95±5,53		
Ekonomik durum					
İyi	22	8,9	55,54±4,86	KWx2=0,014	0,986 ^c
Orta	31	12,5	55,71±5,39		
Kötü	195	78,6	55,61±4,55		
Kız kardeş sayısı					
Kardeşi olmayanlar	73	29,4	56,17±4,64	F=1,351	0,252 ^b
Bir kardeşi olanlar	50	20,2	55,77±5,49		
İki kardeşi olanlar	39	15,7	56,96±4,93		
Üç kardeşi olanlar	55	22,2	55,00±6,23		
Dört ve fazla sayıda kardeşi olanlar	31	12,5	55,05±4,07		
Erkek kardeş sayısı					
Kardeşi olmayanlar	86	34,7	56,50±5,18	KWx2=7,189	0,126 ^c
Bir kardeşi olanlar	59	23,8	56,01±5,82		
İki kardeşi olanlar	55	22,2	54,55±4,66		
Üç kardeşi olanlar	20	8,1	54,23±4,86		
Dört ve fazla sayıda kardeşi olanlar	28	11,3	56,17±4,73		
Bölümün tercih etme durumu					
İsteyerek tercih edenler	140	56,5	56,09±4,91	t=1,066	0,288 ^a
İstemeyerek tercih edenler	108	43,5	55,37±5,46		
Annenin hayatta olma durumu					
Sağ	241	97,2	55,82±5,18	Z=2,174	0,030 ^d
Vefat etmiş	7	2,8	51,00±4,96		
Babanın hayatta olma durumu					
Sağ	242	97,6	55,71±5,24	Z=0,468	0,640 ^d
Vefat etmiş	6	2,4	54,50±4,80		
Annenin eğitim durumu					
Okuryazar değil	123	49,6	55,44±4,58	KWx2=0,241	0,971 ^c
İlkokul	7	2,8	56,85±5,72		
Lise	34	13,7	55,69±5,69		
Lisans	84	33,9	55,69±4,34		

Tablo 1: Devam

Değişkenler	n	%	SÇİRYTÖ X̄±SS	Test	p
Babanın eğitim durumu					
Okuryazar değil	135	54,4	54,95±5,19	KWx2=4,796	0,309 ^c
İlkokul	23	9,3	54,70±4,41		
Lise	4	1,6	57,50±4,34		
Lisans	66	26,6	56,31±5,26		
Lisansüstü	20	8,1	54,69±5,71		
Daha önce çocuk bakma durumu					
Evet	104	41,9	56,03±5,92	t=0,892	0,373 ^a
Hayır	144	58,1	55,43±4,67		
Bilinen istismar türü*					
Fiziksel	237	26,4	2,72±0,77	F=0,601	0,614 ^b
Duygusal	237	26,4	2,71±0,78		
Ekonomik	208	23,1	2,75±0,78		
Cinsel	217	24,1	2,73±0,77		
Çocuk istismarı ve ihmalini belirlemede kendini yeterli görme durumu					
Evet	90	36,3	55,93±5,60	F=0,103	0,902 ^b
Hayır	99	39,9	55,53±4,57		
Fikrim yok	59	23,8	55,68±5,60		
Çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu					
Evet	80	32,3	55,88±5,53	t=0,834	0,002 ^a
Hayır	168	67,7	54,28±4,54		
İstismar/ihmal eğitiminin nereden alındığı (n=80)					
Hemşirelik eğitimindeki derslerden	38	47,5	54,61±4,72	t=1,390	0,168 ^a
Bireysel olarak aldığım kurslardan veya kendi araştırmalarımдан edindiğim deneyimlerden	42	52,5	56,02±4,28		
Alınan eğitimi yeterli görme durumu (n=80)					
Evet ¹	49	61,3	53,54±5,04	KWx2=2,841	0,007 ^c 2>3>1 ^e
Hayır ²	20	25,0	56,89±4,05		
Kararsızım ³	11	13,7	54,75±5,30		
Çocuk istismar/ihmal türlerinden biriyle karşılaşma durumu					
Evet	75	30,2	55,73±5,52	t=0,203	0,839 ^a
Hayır	173	69,8	55,58±4,51		
Daha önce çocuk istismar/ihmalini bildirme (n=75)					
Evet	41	54,7	57,09±4,28	t=0,752	0,010 ^a
Hayır	34	45,3	55,19±4,88		
Raporlanan istismar/ihmal türü (n=41)					
Fiziksel	15	36,6	56,66±4,27	KWx2=0,906	0,636 ^c
Duygusal	6	14,6	54,93±4,27		
Cinsel	20	48,8	56,80±4,62		
Öğrencilerin yaşı (yıl)	X̄±SS 21,35±2,25			Min.-Max. 18-32	

SÇİRYTÖ: Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği toplam puanı, *: Çoklu cevaplar dikkate alınmıştır, ^a: t testi, ^b: ANOVA testi, ^c: Kruskal-Wallis-H testi, ^d: Mann-Whitney U testi, $\bar{X}$: Aritmetik ortalama, SS : Standart sapma, ^e: Games-Howell testi.

Tablo 2: Öğrencilerin Bazı Özelliklerinin Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarıyla İlişkisi

		(1)	(2)	(3)	(4)
(1) SÇİRYTÖ	r*	1			
	p	-			
(2) Daha önce çocuk bakma durumu	r*	-0,057	1		
	p	0,373	-		
(3) Çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu	r*	0,130	-0,107	1	
	p	0,040	0,092	-	
(4) Daha önce çocuk istismar/ihmalini raporlama	r*	0,065	0,046	0,181	1
	p	0,305	0,469	0,004	-

SÇİRYTÖ: Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği toplam puanı, *: Korelasyon analizi sonuçları Spearman korelasyon katsayısı.

Tablo 3: Öğrencilerin Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamaları

	Min.	Max.	$\bar{X}$	SS
Toplam puan	42	70	55,68	5,23
Raporlama sorumluluğu	20	41	31,33	3,84
Raporlama ile ilgili endişeler	11	41	24,35	6,01

Min.: Minimum, **Max.:** Maksimum, **$\bar{X}$:** Aritmetik ortalama, **SS:** Standart sapma.

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali raporlamaya yönelik tutumlarının incelenmesi, geleceğin sağlık profesyonellerinin bu konudaki tutumlarının ortaya koyularak raporlamaya ilgili farkındalıklarını artıracak çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki bölümde, temel başlıklar altında ilgili literatürden yararlanılarak tartışılmıştır:

Çocuk İstismarı ve İhmalini Belirlemede Kendini Yeterli Görme, Eğitim Alma

Çalışmamızda öğrenci hemşirelerin %39,9'u çocuk istismarı ve ihmali belirlemede kendini yeterli görmediğini belirtmiştir. Çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili kendini yeterli görmenin hemşirelerin bu tür vakaları doğru şekilde tespit ve rapor etme süreçlerinde önemli bir faktör olduğu, bu yeterliliğin sağlanmasının hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almasıyla sağlanabileceği düşünülmektedir. Önder ve Öztürk Şahin (2023) tarafından yürütülen bir çalışmada hemşirelerin istismar ve ihmal belirti ve risklerini tanılamaya yönelik bilgi düzeylerinin istendik seviyede olmadığı, hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali belirti ve risklerini tanımlayabilmek ve bilgi düzeylerini istendik düzeye yükseltmek için eğitimlerin yapılması gerektiği bildirilmiştir (Önder ve Öztürk Şahin, 2023).

Literatürde hemşirelik lisans programlarında bilgi düzeyini artırmak ve hemşirelerin farkındalıklarını artırmak amacıyla çocuk istismar ve ihmali derslerinin yer alması gerektiği belirtilmektedir (Skarsaune & Bondas, 2016). Çalışmamızın önemli

bir sonucu da öğrencilerin %67,7'sinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almamış olmasıdır. Bu sonuç geleceğin sağlık profesyonelleri olacak öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda yeterliliklerinin kısıtlı olduğunu düşündürmektedir. Konuyla ilgili olarak Kostak ve Vatansever'in (2015) bir üniversitenin sağlık bölümlerinde okuyan öğrencilerle yürüttüğü çalışmada, öğrencilerin %59,2'sinin (Kostak & Vatansever, 2015); Özbey ve ark.'nın (2018) yaptığı çalışmada öğrenci hemşirelerin %70,6'sının çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almadığı belirlenmiştir (Özbey et al., 2018). Karakaş'ın (2019) yaptığı çalışmada ise öğrenci hemşirelerin %74,4'ünün çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha fazla bilgilenmeye ihtiyaç duyduğu ve %41,9'unun kendisini bu konuda kısmen yeterli gördüğü belirtilmiştir (Karakaş, 2019). Hedef kitlesi öğrenciler olmasa da çalışan hemşirelerle yapılmış bazı çalışmalarda (Burç & Tüfekçi, 2015; Güner vd., 2016) çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili eğitim alan hemşirelerin oranı oldukça düşük bulunmuştur. Yapılan çalışmaların sonuçları çalışmamızı desteklemekle birlikte, çocuk istismarı ve ihmali ilişkili öğrenci hemşirelere lisans eğitimlerinde verilen bilginin yeterli olmadığını göstermektedir.

İstismar ve İhmal Eğitiminin Kaynağı

Çalışmamızda öğrenci hemşirelerin %52,5'inin bireysel olarak katıldığı kurslar veya kendi araştırmaları sonrasında edindiği deneyimlerle eğitim aldığı belirlenmiştir. Seferoğlu ve ark.'nın (2019) yürüttüğü çalışmada öğrenci hemşirelerin %67,7'sinin çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili bilgi sahibi olsa da bilgilerin çoğunu TV/dergi/kitap/gazete gibi basın yayın organlarından aldığı belirtilmiştir (Seferoğlu et al., 2019). Çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili doğru bilgi edinilmesinin raporlamaya yönelik tutumu etkileyeceği düşünüldüğünden bu konuda hemşirelerin doğru bilgi alacağı kaynaklara yönlendirilmesi, müfredatlarda çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili konulara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

İstismar ve İhmal Türleriyle Karşılaşma Durumu

Çalışmamıza katılan öğrenci hemşirelerin %69,8'inin daha önce çocuk istismarı ve ihmaliyle karşılaşmadığı, bu konuda vaka anlamında deneyimsiz oldukları belirlenmiştir. Topçu ve ark.'nın

(2022) çalışmada öğrenci hemşirelerin %80,4'ünün daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmadığı belirtilmiştir (Topçu et al., 2022). Literatürde öğrenci hemşirelerle yürütülen diğer çalışmalar incelendiğinde; Seferoğlu ve ark. (2019) öğrencilerin %80,2'sinin, Özbey ve ark. (2018) öğrencilerin %73'ünün, Poreddi ve ark. (2016) öğrencilerin %86,7'sinin, Elarousy ve ark. (2012) ise öğrencilerin %78,8'inin çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmadığı bildirilmiştir (Elarousy et al., 2012; Poreddi et al., 2016; Özbey et al., 2018; Seferoğlu et al., 2019). Çalışan hemşirelerle yürütülen çalışmalarda ise meslekte çalışma yılının artmasıyla birlikte hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşma oranlarının da arttığı belirlenmiştir (Baştas & Bozdağ, 2018; Burç & Tüfekçi, 2015). Hemşirenin mesleki tecrübesi çalışma yılıyla ilişkili olarak artmasına rağmen yapılan bazı çalışmalarda, hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaştıklarında tanılama yapmada zorlandığı belirtilmiştir (Soğukbulak, 2014; Skarsaune & Bondas, 2015). Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali vakalarıyla karşılaşma oranı düşüktür. Öğrenci hemşirelerin henüz mesleğe başlamamış olmalarının, çocuk istismarı ve ihmali olguları ile henüz karşılaşmamış olmalarının ortaya çıkan durumda etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrenci Hemşirelerin İstismar Türlerine Göre Raporlama Eğilimleri

Çalışmamızda öğrenci hemşirelerin en çok raporladığı istismar türlerinin sırasıyla %48,8 ile cinsel istismar ve %36,6 ile fiziksel istismar olduğu belirlenmiştir. Duygusal istismarın diğer türlere göre daha az raporlandığı görülmüştür. Salami ve Alhalal (2020) cinsel ve fiziksel istismarın raporlanmasında yüksek farkındalık düzeyine dikkat çekmiştir (Salami & Alhalal, 2020). Bu durum, klinik uygulamalarda karşılaşılan vakaların öğrencilerde farkındalığı artırdığı şeklinde yorumlanabilir. Türkiye'de yürütülen bir çalışmada ise öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali-ne ilişkin farkındalık düzeyinin yeterli olduğu, istismarla karşılaşan öğrencilerin ilgili kurumlara bildirimde bulunduğu ifade edilmiştir (Özçevik et al. 2018). Klinik uygulama sırasında çeşitli vakalar ile karşılaşan öğrenci hemşirelerde farkındalığın artmasına bağlı olarak raporlama yapmış oldukları düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmanın sonuçları öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali hakkında yeterli eğitim almadığını, dolayısıyla istenen düzeyde farkındalığa sahip olmadığını göstermiştir. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alan öğrenci hemşirelerin bu tür durumları raporlama konusunda daha olumlu tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar eğitimin çocuk istismarı ve ihmali vakalarındaki süreç yönetiminde önemli bir rolü olduğunu düşündürmektedir. Bu doğrultuda;

- Hemşirelik müfredatlarına çocuk istismarı ve ihmali konusunda kapsamlı eğitim modüllerinin eklenmesi ve bu eğitimlerin öğrenci hemşirelerin farkındalığını artıracak şekilde sürekli güncellenmesi,
- Öğrenci hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali vakalarını tanıması, uygun şekilde müdahale etmesi için pratik eğitimlere ağırlık verilmesi,

- Çocuk istismarı ve ihmali vakaları için simülasyon uygulamaları ve vaka çalışmalarının standart hemşirelik eğitimi programlarına dahil edilmesi,
- Çocuğa yönelik istismar ve ihmali olaylarının disiplinler arası iş birliğini gerektiren kapsamlı çalışmalarla önlenebileceği düşünüldüğünden öğrenci hemşirelere yönelik çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık oluşturacak kampanyaların düzenlenmesi ve bu konudaki duyarlılıklarının artırılması,
- Mezun olarak hemşire unvanı alan herkesin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki becerilerini sürdürebilmesi için mesleki gelişim programlarına katılımlarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi,
- Çocuk istismarı ve ihmali konusunda öğrenci hemşirelerin bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendiren daha fazla araştırma yapılması, bu konuda elde edilen veriler doğrultusunda eğitim ve müdahale programlarının şekillendirilmesi önerilmektedir.

Teşekkür

Yazarlar, araştırmaya gönüllü olarak katılarak zaman ayıran ve verdiği yanıtlarla araştırmanın veri havuzunun oluşmasına katkıda bulunan tüm öğrenci hemşirelere teşekkür etmektedir.

Etik komite onayı: Çalışmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu (Tarih: 08.02.2023-E.96758) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden (24.02.2023-E.98774) yazılı izin alınmıştır.

Finansal Destek: Bu araştırma çalışması sürecinde herhangi bir ticari firmadan maddi veya manevi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışma ile ilgili yazarların bilimsel ve tıbbi komite üyeliği ya da üyeler ile ilişkisi bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Beyanı: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı - AS, ST; Veri Toplama/Literatür Tarama - AS, ST; Verilerin Analizi ve Yorumlanması - AS, ST; Makalenin Hazırlanması - AS, ST; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi - AS, ST.

"Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar (Abdullah Sarman-AS, Suat Tuncay-ST) eşit katkı sağlamıştır."

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

Katılımcı/hasta onay beyanı: Araştırma verilerinin toplanması sürecinde veri toplama formunun başlangıç sayfasına araştırmanın amacını anlatan bir bilgi formu eklenmiş, öğrencilerin onamları alınmış ve bilgi puanlarının resmi notlarını etkilemeyeceği konusunda güvence verilmiştir. Öğrencilerin araştırmaya katılımı gönüllülük esasına dayalıdır ve herhangi bir aşamada herhangi bir sebep göstermeksizin çalışmayı bırakabilecekleri belirtilmiştir.

Verilerin kullanılabilirliği: Mevcut çalışma sırasında kullanılan ve/veya analiz edilen veri setleri, sorumlu yazardan talep edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgül, E., Darak, S., Sisman, F. N., & Ergun, A. (2021). Effect of the nurse-led "I Am the Hero of my Body" program on the sexual abuse knowledge of children: A quasi-experimental study. *Journal of Psychiatric Nursing*, 12(2), 156–164. <https://doi.org/10.14744/phd.2020.54775>
- Başdaş, Ö., & Bozdağ, F. (2018). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama durumlarının belirlenmesi. *Mer-sin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 267–275.
- Burç, A., & Tüfekçi, F. G. (2015). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 144–151.
- Chambers, D., Cantrell, A. & Booth, A. (2021). Recognition of risk and prevention in safeguarding of children and young people: A mapping review and component analysis of service development interventions aimed at health and social care professionals. *BMC Health Services Research*, 21, 1241. <https://doi.org/10.1186/s12913-021-07257-8>
- Elkin, J. (2023). Child abuse and neglect. *AMA Journal of Ethics*, 25(2), E91–E92. <https://doi.org/10.1001/amajethics.2023.91>
- Elarousy, W., Helal, H., & De Villiers, L. (2012). Child abuse and neglect: Student nurses' knowledge and attitudes. *Journal of American Science*, 8(7), 665–674.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149–1160. <https://doi.org/10.3758/BRM.41.4.1149>
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175–191. <https://doi.org/10.3758/bf03193146>
- George, D., & Mallery, M. (2019). IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference (16th ed.). New York: Routledge.
- Güner, C. K, Yavuz, H. Ö., & Dörtbudak, Z. (2016). Çocuk istismarı-ihmal vakalarıyla karşılaşan hemşirelerin görüş ve uygulamaları. *Kastamonu Sağlık Akademisi*, 1(1), 39–55.
- Horner, I. J., & Hough, E. G. (2013). Phosphorous acid for controlling Phytophthora taxon agathis in Kauri: Glasshouse trials. *New Zealand Plant Protection*, 66, 242–248. <https://doi.org/10.30843/nzpp.2013.66.5673>
- Kahraman Kılbaş, E. P., Cevahir, F. (2003). Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi ve güç analizi. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 7(1), 1–8.
- Karadag, M. (2021). Investigation of sociodemographic and clinical features of forensic cases evaluated in a university hospital child and adolescent psychiatry clinic. *Dicle Tıp Dergisi*, 48, 187–196.
- Karakas, G. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinde Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi. K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa.
- Kostak, M. A., & Vatansever, C. (2015). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili görüş ve düşünceleri. *HSP*, 2(1), 1–11.
- Murphy, K. R., & Myers, B. (2004). Statistical power analysis: A simple and general model for traditional and modern hypothesis tests (2nd ed.). Mahwah, N. J.: Erlbaum.
- National Society for the Prevention of Cruelty to Children. (2021). Statistics Briefing: Child Deaths Due to Abuse or Neglect. National Society for the Prevention of Cruelty to Children. Retrieved from <https://learning.nspcc.org.uk/media/1652/statistics-briefing-child-deaths-abuse-neglect.pdf>
- Önder, N., & Öztürk Şahin, Ö. (2023). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini belirleme durumları. *Unika Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 578–587.
- Özbey, H., Özçelep, G.A., Gül, U., & Kahriman, İ. (2018). Knowledge and awareness of nursing students about child abuse and neglect. *Journal of Nursing Research and Practice*, 2(3), 21–25.
- Özçevik, D., Güneş, Ö. D., & Ocakçı, A.F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-kültürel ve demografik özelliklerinin çocuk istismarı ve ihmali farkındalığı ile ilişkisi. *AHSD*, 17(2), 16–27.
- Poreddi, V., Pashapu, D. R., Kathyayani, B. V, Gandhi, S., El-Arousy, W., & Math, S. B. (2016). Nursing students' knowledge of child abuse and neglect in India. *British Journal of Nursing*, 25(5), 264–268. <https://doi.org/10.12968/bjon.2016.25.5.264>
- Salami, S., & Alhalal, E. (2020). Nurses' intention to report child abuse in Saudi Arabia: A cross-sectional study. *Child Abuse & Neglect*, 106, 104514. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104514>
- Seferoğlu, E. G., Sezici, E., & Yiğit, D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 257–276.
- Sharrock, S., Liddar, A., Roberts, E., Turley, C., & Collins, D. (2021). Feasibility of a survey on child abuse: Qualitative research findings. *NatCen Social Research*, 1, 1–54
- Singh, S., Knox, M., & Pelletier, H. (2017). Exploratory factor analysis and psychometric evaluation of the Healthcare Provider Attitudes Toward Child Maltreatment Reporting Scale. *Children's Health Care*, 46(4), 356–365. <https://doi.org/10.1080/02739615.2016.1193807>
- Skarsaune, K., & Bondas, T. (2016). Neglected nursing responsibility when suspecting child abuse. *Clinical Nursing Studies*, 4(1), 24–32. <https://doi.org/10.5430/cns.v4n1p24>
- Soğukbulak, Ö., Küçüköğlu, S., & Aytekin, A. (2014). Çocuk acil servislerinde çalışan hemşirelerin adli olgulara yönelik bilgi ve yaklaşımları. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 11(2), 63–70.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). Using multivariate statistics (7th ed.). New York: Routledge.
- Topçu, E. T., Erek Kazan, E., Küçük, S., Murat, Y., Alpaslan, B., Molo-zoğlu, H., Özkan, B. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamaya ilişkin bilgi düzeyleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(2), 264–273. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.907512>
- Turan, F. D., & Söyünmez, S. (2022). Perceptions of third and fourth year nursing students enrolled in a pediatric nursing course regarding the concept of child abuse: A metaphorical study. *Nurse Education Today*, 113, 105359. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2022.105359>
- Turan, T., & Erdoğan, Ç. (2019). Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarını/İhmalini Raporlamaya Karşı Tutumlarını Belirleme Ölçeği'nin Öğrenci Hemşirelerde Geçerlik ve Güvenilirliği. *JAREN*, 5(1), 46–52. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.15807>
- Türkkan, T., Odacı, H., & Bülbül, K. (2021). Understanding child abuse and neglect: An ecological approach. *Journal of Society & Social Work*, 32(2), 709–728. <https://doi.org/10.33417/tsh.847467>

Tweedlie, J., & Vincent, S. (2019). Adult student nurses' experiences of encountering perceived child abuse or neglect during their community placement: Implications for nurse education. *Nurse Education Today*, 73, 60–64. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.11.002>

U.S. Department of Health and Human Services Children's Bureau. (2019). Child Welfare Information Gateway. Mandatory Reporters of Child Abuse and Neglect. U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau. Retrieved from <https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/laws-policies/statutes/mandatory>

World Health Organization. (2022). Child Maltreatment. World Health Organization. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>